

Tuomas Kyrö

ESITTÄÄ

MIELENSÄPÄHOITTAJA.

NYT.

AJANKOHTAINEN YHTEISKUNTAOPPI

WSOY

Tuomas Kyrö

MIELENSÄPÄHOITAJA.

NYT.

AJANKOHTAINEN YHTEISKUNTAOPPI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ | HELSINKI

© Tuomas Kyrö 2019

Werner Söderström Osakeyhtiö

978-951-0-44326-2

Painettu EU:ssa

**KANSAN
VALTA**

TATAA

Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun vaalikone oli rikki. Ruksin vastaukseni atk-verkon kolmeen eri koneeseen ja aina sain väärän ehdokkaan.

Kyllä en tiedä ketä äänestän, mutta tiedän ketä en äänestä. Kristillistä en, koska en usko jumalaan. Edistyspuoluetta en, koska en pukeudu pukuun enkä kravattiin. Kommunistia en, koska yhteisomistuksesta pitää päättää ihmisten itse eikä Leninin. Esempeen perillisiä en, koska kyllä ei kansa tiedä. Pienpuoleita en, koska niiden ehdokkaat luulevat olevansa isoja. Esdeepeetä en, koska en saanut apua ammattiyhdistysliikkeeltä silloin kun sitä tarvitsin. Maalaisliittoa en, koska Kaljupää oli liian kauan vallassa. Luontopuoluetta en, koska ovat kaikki kaupunkilaisia.

Nykyisten vaalikoneiden ongelmia:

1. Valtaviin kysymyksiin vastataan rastittamalla ruutu. Se ei riitä, kun kysymyksessä on turvallisuuspolitiik-

ka, vanhustenhoito tai maaseudun autioituminen. Eivät ratkea vaihtoehdoilla ”melkein yhtä paljon eri tai samaa mieltä, en osaa sanoa”

2. Vaalikone ohjaa pelaamaan. Äänestäjä muuttaa mielipidettään sen mukaan, miltä haluaa näyttää omissa silmissään. Saattaa olla änkyräjunttura, mutta elää muotikahvien ja raitiovaunujen alueella ja antaa siksi äänensä kukkopilliopistosta valmistuneille runoilija-suunnittelijoille. Tai äänestäjä saattaa olla levänsyöjäporukkaa, mutta elää kettutarhaajien ja vapaaehtoisten maanpuolustajien kesellä. Ihmiset ovat monimutkaisia oletuksia muista ja itsestään. Se sekamelska muutetaan mielipiteeksi, joka muuttuu poliittiseksi kannaksi.

3. Vaalikoneet eivät halua äänestäjän vastauksia vaan mainostajien rahat. Ne sijaitsevat suurten joukkotiedotustalojen sivustoilla, joille myydään mainostilaa. Joku aina myy ja joku aina ostaa.

Minulla on tähän ongelmaan ratkaisu, oma vaalikone.

Yhdistän ylijääneitä koneiden osia, saumauslaastia, ajatuksia, mielipiteitä, tietoa ja oletuksia, kyllä saan muutamassa viikossa valmista.

Ensimmäisenä asensin vaalikoneeseen vanhan puimurin moottorin. Varavirraksi kiinnitin mekaanisen kammen, joka kääntyy yhden ihmisen voimin. Kakkosnelosista tein tukirakenteen ja käytin hyväkseni peltiä ja kromia, jotka sain takametsän autonromusta. Kukaan sinne ajoi, ehkä Teittinen. Hipaisupuhelin kiinnitettiin usb-johdolla koneeseen, ja lisäksi minulla on vanha kirjoituskone. Jotta koneeni pystyy antamaan oikeita vastauksia, sinne täytyy syöttää tataa.

KANSA OLEMME ME

Kyllä ei kansa tiedä. Eikä herrat.

Kansa äänesti Amerikan isopyllyisen miehen presidentiksi, koska hän väitti olevansa kansan asialla.

Kerron millä asialla hän kansan edessä käy. Silmään pissii. Herra Donald ajaa vain omaa asiaansa. Korjaan. Ajaapa hän myös venäläisten, rahastosijoittajien ja sukulaistensa asiaa. Kaikkein eniten häntä kiinnostaa oma itsensä, jopa enemmän kuin Mikkos-Timoteeaata. Itänaapurissa taas on Mitta-Vladimir, jolla on kansan myöntämä lupa myrkyttää poliittisia vastustajia sekä rahastaa valtion luonnonvarojen tuotto omalle säästötilille.

Kansa äänesti aikoinaan viiksivallun Saksan johon ja Itävalta tuli kansanäänestyksellä mukaan. Kansan mielestä saarivaltion pitää erota Euroopan valtioliitosta, koska tuulisella saarella on mukavampi yksin kuin osana isompaa porukkaa. Aikanaan kansa ymmärtää valinneensa väärin, mutta kuka myöntää virheensä? Maailmassa on seitsemän miljardia

oikeassaolijaa ja kaikkien kansojen mielestä kaikki muut kansat ovat väärässä. Se mikä on omasta mielestä rauhallista elämää, on toisen kansan mielestä umpi-mielistä jurottamista.

Kansa äänestää television pudotuskilpailuissa pierua. Kansa äänestää tanssikilpailun osallistujia ja laulajia. Ennen kansa lähetti postikortin Olympia-arvontaan tai vastasi Karpon Hannun johdatteleviin kysymyksiin. Kansa soitti murheensa radioon. Tänä päivänä se mieluusti äänestäisi myös olympiavalinnat, päättäisi pentsiin hinnasta, muiden moraalista, veroprosentistaan ja opetussuunnitelmasta. Kansa tahtoi mainostelevisiön ja sinne Vesa-Matti Turhapuron kaatuilemaan.

Kyllä ei ole yksittäinen kansalainen paha tai tyhmä. Harvoin hirveän hyvä tai viisaskaan. Ihminen on ihminen. Yksittäinen mielipide hukkuu lounaslinjaston astioiden kolinaan tai terveyskeskuksen jonon ääniin, lasten itkuun ja vanhuksen mölinään, mutta kun yksittäiset kansalaiset liittyvät yhteen, voi tapahtua mitä tahansa.

Epämääräisiä lättähattuporukoita ohjataan pois kauppakeskuksista norkoilemasta, niin kuin pitääkin, mutta aikuisten yhteenliittymiä kutsutaan puolueiksi. Niiden horinoita nimitetään ohjelmaksi, joka muuttuu sen myötä, pääseekö puolue jymisemään hallitukseen vai jääkö vinkumaan oppositioon.

Yksittäinen ihminen äänestää eniten itseään muistuttavaa ihmistä. Sitä joka lupaa toteuttaa omat toiveet ja tyydyttää kaikki tarpeet. Sitä lupaavat äidit pienokaisilleen, sen toivomuksen esittävät uskovat, jotka polvistuvat rukoukseen. Sitä toivon minä, kun on alkamassa kestävyysjuoksufinaali, jossa on mukana suomalainen juoksija. Toivomme hyvää ja oikeaa, ilman että sitä tarvitsee itse tehdä.

Esimerkki siitä millainen todellisuus on. Ihminen haluaa asua linnassa ja syödä keltaista sokerihyytelöä. Kansanedustajaehdokas aistii kansan tunnelman, hän tarjoaa sokerihyytelöä kouluihin, yksinhuoltajaäideille ja sotaveteraaneille.

Tulee vaalivoitto, äänivyöry, jytkytys.

Analytikot keksivät, että hiljaista kansaa kuultiin. Vaalitulokset yllättivät. Syvemmissä katsannoissa ymmärrettään muutoksen tausta: kansalla on ollut patoutunut tarve syödä keltaista sokerihyytelöä, mutta se jäi kaikilta muilta paitsi populistipuolueelta huomaamatta. Ympäri Eurooppaa löytyy samantarpeisia ihmisiä ja kansanliike saa yhä enemmän näkyvyyttä.

Sellainen on kansa.

Kansa olemme me.

**Kyllä ei ole yksittäinen
kansalainen paha tai
tyhmä. Harvoin hirveän
hyvä tai viisaskaan.
Ihminen on ihminen.
Yksittäinen mielipide
hukkuu lounaslinjaston
astioiden kolinaan.**

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Pitäisikö äänestysikärajaa laskea?

Olen tuntenut 12-vuotiaan, jolla oli enemmän järkeä kuin suurilla ikäluokilla yhteensä. Olen myös tavannut itseni ikäisen miehen, joka luuli tietävänsä kaiken siksi ettei tiennyt mitään. Kaiken ikäiset on saatava koppiin merkitsemään numero lappuun. Nyt me, joiden takalauta näkyy jo, käytämme äänioikeuttamme ja saamme itsemme näköisen yhteiskunnan. Kyllä ette voi meitä siitä syyttää, lättähatut. Mutta teille tämä elinympäristö jää, joten käyttäkää oikeuttanne.

Saako äänestää tyhjää?

Useampaa tyhmää olen äänestänyt, tyhjää en koskaan. Ihminen tulee potkukelkalla vaarojen takaa tai kaupunkijunalla ja linjurilla lähiöstä kansakoululle äänestämään. Kyllä on pelkästään hölmöä silloin jättää ympyrä tyhjäksi. Järjenköyhyyttä on myös rustata sinne kirkkovene tai sarjakuvasankarin nimi.

Onko sähköinen äänestys tulevaisuutta?

En ymmärrä kysymystä. Seuraava.

**SYNTYMÄSTÄ
KUOLEMAAN**

JESPERI KEER

Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun säästämällä taptetaan.

Emäntä on ollut terveystakeskuksen vuodeosastolla viisi vuotta. Sama huone, sama peti, samat kolinat ja haisut. Hoitajat tiesivät potilaiden tarpeet ja tunnistiivat vähät eleet.

Käyn viisi kertaa viikossa syöttämässä emännän, koska jos en syöttäisi, häntä ei enää olisi. Vuoteessa makaava muistipotilas on suuri vauva. On osattava houkutella suu auki, on tiedettävä montako lusikallista perunasosetta menee, että jää tilaa jälkiruokakiisselille. Olen syöttänyt emännän huonekavereitakin, ettei viereinen peti olisi aamulla tyhjänä ja pedattuna.

Viime viikolla terveystakeskuksen vuodeosastolle tuli Jesperi Keer. Luulin häntä ruotsalaiseksi nuoreksi mieheksi, mutta olikin hoivakotiketju, jonne vuodeosaston potilaat siirrettiin.

Kielsin viemästä emäntää, mutta päätös oli jo tehty ja hänet kärrättiin pyöräsängyssä ambulanssiin. Minulle kukaan ei ollut tällaisesta muutoksesta kertonut. Seisoin pihassa ja sain pyynnön käydä tyhjentämässä huoneen henkilökohtaisista tavaroista.

Irrotin lastenlasten piirroksat vuoteen yläpuolelta, keräsin papiljotit, radion ja oman kahvekupin pahvilaatikoon. Ennen kuin olin huoneesta ulkona, sinne tulivat vierasta kieltä puhuvat remonttimiehet.

Kysyin mitä tehtiin tiloille, jotka juuri seitsemän vuotta sitten muutettiin päiväosastosta vuodeosastoksi. Paljon kysymyksiä, ei yhtäkään vastausta. Hoitava lääkäri ei osannut kertoa minkä takia ympärivuorokautista hoitoa vaativat potilaat noin vain viedään pois.

Etsin kaupunginjohtajan käsiini. Tämä väitti, että tiedotustilaisuus oli järjestetty vuotta aikaisemmin ja päätös oli tehty asiallisessa järjestyksessä kunnanhallituksessa. Hoivakoti on varmasti mainio paikka emännälle, hän sanoi ja työnsi käteeni esitteen. Sitten hän ohjasi minut ulos.

Se olikin aivan mainio paikka.

Nimittäin toimistoksi, lastentarhaksi tai peruskouluksi.

Matka emännän luokse piteni 25 kilometriä suuntaansa. Esitteessä kerrottiin ulkoilumahdollisuuksista lähimaastossa. Maastossa kulkeminen olisi kylläkin

vaatinut umpihankisukset. Toki tämä olisi mahdollista mikäli saisimme entisiä maajoukkuehiittäjiä vetämään vuoteeseen sidottuja potilaita perässään ahki-ossa, mutta enpä tiedä kenopää-Kirvesniemen halukkuutta.

Keskelle metsää oli hakattu suuri alue, jonka keskellä oli keltainen uusi rakennus. Kaksikymmentä potilasta, kaksi hoitajaa, joista toinen oli sairaalan entinen siivooja. Kysyin oliko hänellä sairaanhoitajan koulutus tai muuten kokemuksia muistipotilaista. Sanoi olevansa kiinnostunut ihmisistä.

Ruokapöydässä kypäräpäinen potilas takoi päätänsä pöytään, ja Rummukainen jonotti ulko-ovella taksia. Hän oli ainoa, joka pysyi omilla jaloillaan ja oli tilannut taksin jo kahdeksan vuoden ajan. Huoneista kuului valitusta, jossain karjuttiin. Kaksi potilasta oli nukahtanut sohvalle ja kun kysyin, miksei heitä siirrettä sänkyihinsä, siivooja sanoi ettei pysty siihen yksin.

Kysyin missä emäntä oli. Siivoojalla kesti pitkään löytää nimi ja huoneen numero tietokoneeltaan. Lopulta emäntä löytyi kahden käytävän päästä.

Siivooja kehui kuinka jokaisessa huoneessa oli omat vessat ja suihkut. Kysyin miten se auttoi ihmistä, jolla on vaivat. En saanut vastausta.

Huonelämpö oli kolmekymmentäkaksi astetta. Ruoka oli jäähtynyttä ja pahaa. Lasten piirroksia ei saanut kiinnittää nastoilla seinään. Koetin avata ikkunaa, jota

ei ollut. Oli koneellinen ilmastointi, joka ei joko toiminut tai sitä ei pidetty päällä.

Etsin eväkset, syötin emännän. Hän ei herännyt koko aikana. Autoin siivoojaa nostamaan sohvalle nukahtaneet pyörätuoleihin ja sänkyihinsä ja kiiruhdin takaisin terveystakeskukseen.

Käskin terveystakeskukseen henkilökuntaa ottamaan emännän ja muut potilaat heti takaisin. Tuollaisessa paikassa he kuolevat kahdessa viikossa. Vastaus oli hiljaisuus. Ylilääkäri ilmoitti, että he eivät voi vaikuttaa kuntatason päätöksiin.

Näytin pienellä röntgenillä esitteeseen kirjattua hintataulukkoa palveluista. Kyllä ei terveystakeskuksessa ollut laskutettu vessapaperirullista, sukanvaihtoista ja vaipanvaihtoista. Kyllä pidän kovana hintana kolmeentuhatta ja neljääsataa euroa siitä, että ihmisellä on lupa maata omissa ulosteissaan.

Jatkoin matkaa pankkiin, järjestin omaisuuden uudelleen. Laitoin metsät ennakkoperintönä lapsenlapsille.

1. Kaikki on kiinni rahasta. Ennen ei ollut, koska ei ollut rahaa eikä vapaa-aikaa. Nyt ihmisarvo on halvempi kuin ihmisen tarvitseman vapaa-ajan arvo. Rahaa käytetään kaukomatkoihin, erikoiskahveihin, uhka-peleihin, vieraiden emäntien ja isäntien vokotteluun,

uusiin kylpyhuonekaakeleihin ja lehtitilauksiin, mutta ei omiin isovanhempiin. Me sijoitimme teihin rahamme, uskomme ja luottomme. Mitä saamme? Kyllä en ki-roile, mutta nyt sanon että paskaa. Yhteiskunnan pas-kaa ja omaa paskaa, joissa makaamme motorisoiduis-sa sängyissä.

2. Puolen vuosisadan ajan on voitu lukea syntyvien ja kuolevien määrät tilastoista. Ihmisen elinikää on kasvatettu lääkkeillä, kuntoilulla ja keenitutkimuk-sella, mutta nyt kukaan ei tiedä mitä tehdään meille, jotka vain elämme ja elämme, kituuttamalla elämme, mutta elämme. Samanaikaisesti me olemme ja emme ole.

3. Haluamme olla kuolemattomia. Lääketeollisuus ja tohtoreiden armeija auttavat siinä harhakuvitelmassa kaikilla tavoin. Kun kuoleman rajat menevät kauem-maksi, kun kipu ja kärsimys etäännyvät, kuolemaa ei pelätä. Kyllä ei ihminen tiedä mitä tehdä kuolemal-la. Elämä on niin helppoa ja kivaa, ettei kannata li-sääntyä eikä kukaan enää ole riippuvainen vanhem-mistaan. Siksi heistä, meistä, ei huolehdi.

4. Emäntä on minulle maailman tärkein ihminen. Mi-nulle hän on yhteinen elämä, lasteni äiti, vastukseni, tukeni ja turvani. Valtiovarainministeriölle ja kunta-

päättäjille emäntä on kulu. Tuottamaton yksikkö. Kallis lihakasa.

5. Selvät asiat tulevat yllätyksenä. Aikaa ja rahaa ei ole tarpeeksi. Voimat loppuvat ylivoimaisen tehtävän edessä. Poliitikot katuva asioita, joille olivat antaneet siunauksensa, ja nyt, kahta vuotta myöhemmin on pappien vuoro siunata vainajia.

6. Mikäli sosiaali- ja terveysministeriössä on tehty salainen lisäpöytäkirja, että vanhukset tapetaan kuumiin huoneisiin, kertokaa se meille. Voimme valmistautua. Voimme kertoa mielipiteemme.

7. Potilaiden äänet puuttuvat, koska ei heillä ole ääntä. Kyllä ei julkisessa keskustelussa ymmärretä kuinka huonokuntoisista ihmisistä hoivaongelmassa on kysymys.

8. Älkää väittäkö tappokotia hoivakodiksi.

9. Hyvän elämän ei pidä päättyä huonoon kuolemaan. On oltava lupa piikkiin.

10. Sinä joka nostat suuret osingot vanhuspalveluyrityksiin sijoittamalla: Tulet vanhaksi, menetät muis-tisi, et enää nosta voittoja eikä kukaan nosta sinua

vuoteestasi tai lattialta. Sinäkin kuolet. Ymmärrä tämä.

11. Papereilla ja numeroina siirrellään potilaita niin kuin heillä olisi vielä oma tahto, liikunta- ja syömis-kyky, kyky seurustella. Todellisuudessa, vuoteessa ja ambulanssissa siirrellään tuskin elossa olevaa massaa, joka tarvitsee koko ajan jonkun apua.

12. Kansalainen. Tee tälle asialle jotain. Minä ainakin teen. Kun joku on meillä päin ongelmissa, häntä autetaan. Emme jätä vauvojakaan selviämään päiväksi omillaan.

Kun menin seuraavana päivänä emännän luokse, hän ei ollut huoneessaan.

Emäntä oli viety ambulanssilla terveyskeskukseen, koska hän oli lopettanut hengittämisen. Kysyin miksei minulle ollut soitettu. Siksi, että oli vähän hässäkkää, siivooja sanoi. Samalla kun emäntää oli siirretty ambulanssiin, Rummukainen oli karannut pihalle ja hänen etsinnässään tarvittiin pelastuslaitoksen, poliisin ja armeijan virka-apua. Luultavasti paleltumisesta selvitään amputoimalla toinen jalka.

Yksi potilas oli lähes tukehtunut oksennukseensa ja loput eivät olleet saaneet lääkkeitään, koska siivoojalla ei ollut lupaa jakaa niitä. Se hoitaja jolla oli

lääkelupa, ei ollut saapunut vuoroonsa, koska koira oli kipeä.

Siivoja itki taukokuoneen nojatuolilla. Yksi potilas tarjosi olematonta olkapäätään tueksi.

Kysyin miksei emännälle ollut annettu lisähappea niin kuin samanlaisissa tilanteissa terveyskeskuksessa tehdään. Hoivakodissa ei ollut sitä mahdollisuutta.

Ajoin sairaalaan, löysin emännän ensiavusta, happiviikset nenällään. Hengitys oli pinnallista, iho harmaa kuin päivä ikkunan toisella puolen. Kysyin eikö täällä ymmärretty mitä tuollaiset ambulanssikuljetukset tekevät huonokuntoisille potilaille. Hoitava lääkäri sanoi, että kuolemaa. Kyllä sen kaikki tiesivät, olivat alusta saakka tienneet, että Jesperissä liian huonokuntoisia potilaita sijoitettiin alimitoitettun hoidon piiriin.

Lääkäri ja hoitajat olivat ottaneet tämän puheeksi hoivakodin johdon ja sairaalan hallituksen kanssa, mutta heille oli näytetty kaavio potilaspaineen ja kulkurin yhtälöstä. Tulevina seitsemänä vuotena työikäinen väestö muuttaa Sysi-Suomesta pois ja tänne jäämme vain me, jotka emme enää tuota. Painetta ei saatu purettua millään järkevällä tavalla.

Sanoin, että painetta on autonrenkaissa ja pommeja puretaan. Me puhumme hoitoa tarvitsevista ihmisistä. Lääkäri vaikenä. Kysyin, miten tämä muutos kaikkien mielestä meni. Hyvin vai huonosti kuin Lahti kaksituhattayksi.

Minä nukahdin tuoliin emännän viereen. Ei ole mitään rauhoittavampaa kuin kuunnella vieressä nukkuvan ihmisen hengitystä. Eikä ole mitään pahempaa kuin herätä siihen, että se toinen ei hengitä.

Kaikilla meillä on loppumme, pitääkö sen olla tällainen.

Happi auttoi, emäntä selvisi. Tällä kertaa.

Kolehmaisena rouva teki ison padan miedosti maustettua kookkosmaitopohjaista ruokaa, jolla me ruokimme kaikki Jesperin potilaat sekä siivoojan. Tavoittelin hoivakodin johtajaa puhelimella ja pesäpallomailalla, ei ollut tavoitettavissa. Taksikuski haki vanhalta koululta kaksoisvirtainmaan poikia, jotka tulivat pesemään ja kuivimaan potilaat. Rummukainen intoutui, hän oli ollut 1970-luvulla kasaamassa paperikonetta Irakissa. Sysi-Suomen Yleisradion jutusta tuli puoli yhdeksän uutisten pääaihe. Terveyskeskuksen remontti keskeytettiin, purkutyöt muuttuivat rakennustöiksi. Ambulanssit kuljettivat jäljellä olevat potilaat takaisin.

KYLLÄ EI KANSA TIEDÄ. EIKÄ HERRAT.
MIELENSÄPAHOITTAJA TIETÄÄ.

Tässä teoksessa kansakunnan viralinen jäärä käy läpi yhteiskunnan kipupisteet.

Ihmiset tarvitsevat vastuita ja velvollisuuksia, eivät vain vapauksia ja oikeuksia. Turvallisuus syntyy tuttuudesta ja siitä, että jokaisella on hommansa. Vanhukset ovat ihmisiä, eivät kulueria. Ja jos jokainen ihminen huolehtisi seitsemästä lähimmästään, ongelmat katoaisivat.

”Kyllä on saatu helppo tuntumaan vaikealta. Koululainen ei jaksa herätä kouluun, työkäinen ei jaksa tehdä lounaan jälkeen töitä. On tavoiteltava uutta ja ihmeellistä, mutta matkat, alkkohooli, kuvittelukertomukset ja sokeriruoat eivät riitä. Tämän päivän 39-vuotias tekee vähemmän kuin 1930-luvun 9-vuotias. Muista tämä, kun suret kohtaloasi, huoneihminen.”

9 789510 443262

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-44326-2